

Babylonisch

'Good morning. Please open your books and turn to page 79.' Niet langer is dit een openingszin die je alleen in de les Engels tegenkomt. Met de opkomst van het tweetalig onderwijs (tto) worden tegenwoordig allerlei vakken op de middelbare school in het Engels gegeven: geschiedenis wordt *history*, aardrijkskunde *geography* en wiskunde *mathematics*.

Hoe gaat dit precies in zijn werk? In Nederland is er afgesproken dat maximaal vijftig procent van de lessen in de vreemde taal gegeven mag worden – in bijna alle gevallen is dat Engels. Deze lessen worden gelijkelijk verdeeld over de alfa-, bèta- en gammavakken. Bovendien krijgen leerlingen extra lessen Engels, vaak verzorgd door moedertaalsprekers. Ook de docenten krijgen een intensieve scholing, zodat zij hun vak moeiteloos in het Engels kunnen geven.

Tto is hot. In dit schooljaar zijn er 101 scholen met een tweetalig vwo en 25 scholen met een tweetalige havo. Tto bestaat in Nederland sinds 1989, maar de sterkste groei treedt pas de laatste jaren op: sinds 2000 is het aantal tto-scholen met maar liefst 386 procent toegenomen. Schooldirecties omarmen deze ontwikkeling dan ook als marketinginstrument om zichzelf van andere scholen te onderscheiden en meer leerlingen te trekken. Het lijkt erop dat Nederland eindelijk de heilige onderwijsvernieuingsgraal heeft gevonden. Waar basisvorming, studiehuis en het competentiegericht leren alleen maar tot kritiek en ellende hebben geleid, lijkt het tto alleen maar voordelen te hebben. Leerlingen en ouders blij, docenten en managers blij: een klassieke win-winsituatie.

Of toch niet? Intuïtief zou je zeggen dat de Nederlandse taalvaardigheid van tto-leerlingen wel eens zou kunnen verslechteren, wanneer zij vijftig procent minder lessen in het Nederlands volgen. Voorstanders van tweetalig onderwijs wijzen deze kritiek echter stellig af. Volgens hen zou uit onderzoek blijken dat een tto-opleiding geen enkel negatief effect heeft op de Nederlandse taalvaardigheid van leerlingen. Zij baseren zich dan onder andere op onderzoek van Ineke Huibregtse (2001). Uit dit onderzoek bleken tto-leerlingen niet significant lager te scoren op het centraal eindexamen Nederlands.

Recenter onderzoek wijst echter een andere richting op. In het kader van haar afstudeerscriptie deed Maaike Govers onderzoek op een school met een tto-afdeling. Zij constateerde juist wel verschillen in de Nederlandse taalvaardigheid tussen tto-leerlingen en niet-tto-leerlingen. Wat spelling betreft, maakten tto'ers meer fouten

in hoofdletter- en leestekengebruik: '26 juli 1979' werd bijvoorbeeld '26 Juli 1979' en 'minister-president' werd vaak geschreven als 'Minister President'. Ook bleek dat leerlingen die tweetalig onderwijs volgden, vaker een foutieve woordvolgorde als correct aanmerkten: tegen 'In Holland je kunt veel tulpen zien' hadden zij geen bezwaren. Ten slotte hadden deze leerlingen moeite met de zogenoemde valse vrienden. Woorden als 'global' en 'map' werden klakkeloos vertaald als 'globaal' (in plaats van 'wereldwijd') en 'map' (in plaats van 'kaart').

De verklaring voor deze discrepantie zou je kunnen zoeken in de onderzoeksmethodologie. Huibregtse baseert zich op het eindexamen Nederlands en constateert dat '(...) BE [bilingual education] has no (detrimental) effect on the pupils' language proficiency in Dutch' (2001, p. 213). Het is nog maar zeer de vraag of de cijfers voor het eindexamen Nederlands het beste meetinstrument zijn om de volledige taalvaardigheid van leerlingen te beoordelen. In dit examen wordt eigenlijk alleen leesvaardigheid getoetst. Bij open tekstvragen mogen zelfs geen punten afgetrokken worden voor spel- of grammaticafouten. In het vwo-examen Nederlands van 2008 kon een leerling bijvoorbeeld slechts maximaal negen procent van de totaalscore verliezen door spel-, grammatica- en formuleringsfouten.

De conclusie mag duidelijk zijn. Er is nog te weinig onderzoek gedaan om klakkeloos ervan uit te gaan dat tweetalig onderwijs geen enkel nadelig effect heeft op de Nederlandse taalvaardigheid van leerlingen. Het tto heeft alle schijn van een succesvolle en breed gedragen onderwijsvernieuwing en mag als zodanig best het voordeel van de twijfel krijgen. Voorstanders moeten echter niet dezelfde fout maken als vele andere onderwijsvernieuwers. Door een dogmatisch geloof in het heil van door hen gepropageerde vernieuwingen sloten zij de ogen voor elke kritiek – met alle ellende voor de algehele onderwijskwaliteit van dien. Als het tto deze handschoen oppakt en eventuele tekortkomingen van het systeem serieus neemt en adequaat naar oplossingen zoekt, pas dan mogen zij zichzelf de titel geven van de enige succesvolle onderwijsvernieuwing van de laatste paar decennia. ■

Johan Graus
Hoofdredacteur

Huibregtse, I. (2001). *Effecten en didactiek van tweetalig voortgezet onderwijs in Nederland*. Utrecht: IVLOS.